IRODALOM.

„A magyar szerzői jog különös tekintettel a m. kir. Kúria gyakorlatára." Irta: dr. Alföldy Dezső. Bartók Béla, zeneművészetünk büszkesége kérdezte egyszer, miért nincs magyar nyelven megírt olyan könyv, mely a magyar szerzői jogról szóló törvényt olyan módon ismertetné, hogy *a szerző* (író, zeneszerző, képzőművész, stb.) minden különösebb nehézség és jogi képzettség nélkül megismerhesse, *miben állanak jogosítványai.* Panaszkodott, hogy a szerző arról, melyek a jogai, csak hallomásból, harmadkézből értesül, mert a törvény szövege szerfölött nehézkes.

Gyakorlati tapasztalatból mondhatom: azok is, akik a szerzői jogok értékesítésével foglalkoznak (kiadók, színházak, filmvállalatok, stb.) számos ízben vetették fel ugyanezt a kérdést. Csak az lehetett válaszom, hogy ilyen nagy munkára arra hivatott ember Magyarországon nehezen vállalkozhatik. A kifejtendő szakmunka óriási, a könyv kiadása költséges, az érdeklődők száma pedig csekély. Evvel adva van annak egyik oka, miért nem jelent meg a magyar szerzői jog új kommentárja eddig. (Dr. Kenedy Géza könyve még Boldog-Magyarország idején készült.)

De még egyéb is kellett. Az ügy őszinte, rajongó szeretete és az egész jogi anyagban való lelkes elmélyedés. Az előbbi egyéni hajlamot, az utóbbi igaz tehetséget és nagy áldozatkészséget igényelt a szerzőtől. Áldozatkészséget, amely fáradságos munkát és rengeteg időt jelent.

Nem bíztam benne, hogy ezt a feladatot valaki egyhamar meg fogja oldani.

Dr. Alföldy Dezsőnek kell megköszönnünk — mindenekelőtt a szerzők és a szerzői jogot értékesítők társadalma részéről jár ez a köszönet — hogy ezt az áldozatot meghozta. Tíz esztendő legmagasabb bírói tevékenysége során foglalkoznia kellett a szerzői jog elméletével, a hazai és külföldi tételes törvényekkel, a nemzetközi egyezményekkel, különösen a berni egyezmény különböző időpontokban létrejött szövegeivel. Ezen tíz esztendő során látta a törvény gyakorlati értékét, látta itt-ott hiányait is. Látta az élet számtalan problémáját, mely tarka változatban került bírói asztalára. Az esetek nagy száma nem fért el a törvény keretei között, másik nagyszámú esetre nem volt egyáltalán jogszabályi rendelkezés.

A m. kir. Kúria első tanácsa szerencsés módon tartotta kezét mindig, szerzőijogi kérdésekben is, az élet ütőerén. Bölcsen ismerte fel a szerzői jog értelmezésének és fejlődésének helyes irányait. Dr. Juhász Andor, dr. Pap István, dr. Osvald István, dr. Jakab Mihály tanácsvezetése mellett kristályosodtak ki azok a törvényértelmezési módszerek és a jogszabály hézagait kiegészítő szabályok, melyek a törvény gyakran elégtelen rendelkezéseit az életben alkalmazhatóvá tették.

Jó szerencse, hogy dr. Alföldy Dezső ezt a kincset, melyet ezen

tíz esztendő tevékenysége során, saját tanulmányaiból, a tanács működéséből és az ügyek elbírálási anyagából merített, nem hagyta feledésbe merülni. Nagy hivatali elfoglaltsága mellett vállalta az összegyűjtés, a szerves és áttekinthető feldolgozás, a szükségesnek jelentkező értelmezés munkáját.

A mű rendkívül szerencsésen sikerült. Elkerülte a kommentár szürke tónusát, lüktető ütemben, folyamatos egységben készült. Az érdeklődő író, zeneszerző, építész, vagy festőművész önmaga is meg fogja találni benne könnyűszerrel mindazt, ami saját jogosítványaira nézve kimerítően felvilágosítja. Meg fogja találni a jogosítványaira vonatkozó jogszabályt, annak tartalmi értelmezését és nyomban hozzá annak szerves közlését, hogyan reagált az élet teherpróbája alatt a törvény?

Közömbös, akarta-e a szerző, hogy könyvét szakjogászon kívül a laikus érdekeltek is forgassák. Elmellőzhetetlenül fogják olvasni dr. Alföldy könyvét mindazok, akikről „narratur fabula". Végre megadatott a mód a szerzőijogi oltalom alatt álló mű szerzőjének annak nehézség nélküli megtanulására, élete eredményét, vagyonát és utódai vagyonát hogyan védi törvény és bírói gyakorlat, melyek az értékesítési módok s azok jogi keretei, mit tehet ő és mit tehetnek vele, művével, nevével azok, akik a mű anyagi kiaknázására vállalkoznak.

A könyv szerencsés hangja, világossága és folyamatossága nem von el semmit a jogászi szakkönyv színvonalából és értékéből. A tárgyalás módja nem „népszerűsítő", csak egyszerűsítő. A különböző fejezetben elhelyezett rendelkezések ismertetése előbbre kerül, ha az áttekinthetőség jelentős érdeke ezt kívánja. Ez pedig a jogász számára is előny.

Jelentős érdeme a műnek az a módszer, amellyel a szükséges helyen, a hazai törvény ismertetése mellett, nyomban olvasható mindaz, ami joganyag a felvetett kérdésre nézve másutt van. Felhívja az olvasó figyelmét, mit mond a berni (római) egyezmény, mit mond az eljárási rendelet ugyanezen kérdésről és főleg, mit mond az élet, a Kúria gyakorlata. De mindezt nem lehetne ilyen határtalan világossággal egybefoglalni, ha nem állana a szerző rendelkezésére minden kérdés elmélete, tudományos elvi szemlélete. Mert csak ennek birtokában lehet — sokszor csak egy mondattal — megfelelően értékes útmutatást adni. És csak ennek birtokában lehet a jogszabály fejlesztésének munkáját gyakorolni.

A könyv gyakorlati jellegénél fogva nem foglalkozhatik behatóbban az idevágó elmélettel. De az elméleti állásfoglalások tudományos tanulmányozása nélkül a kir. Kúria sem fejleszthette volna igazán korszerű színvonalra a szerzőijogi szabályokat (lásd különösen a szerző személyiségi jogaira vonatkozó döntéseket). A tudományos eredmények hasznosítása nélkül nem sikerült volna dr. Alföldy könyvének sem a törvény tételes szabályainak ismertetése mellett megértetni az olvasóval azt is, amiről a törvény *hallgat* és azt is, amit a törvény helyes értelmezése mellett az élet mindig újabb eshetőségeire mon-

dani kívánt. Az elmélet kitűnő ismeretén alapuló törvénymagyarázatban látom ennek a könyvnek legkimagaslóbb érdemét.

A jog egyéb anyagával való élő összefüggéseket és a speciális jogterület intézményeinek élő gyökereit látja az olvasó minden elvontság nélkül. De ezt ilyen feltűnő sikerrel csak az tudja szemléltetni, aki a szerzői jog organizmusát, — magjától a sudárba szökkent fáig, — hosszú ideig figyelte és megfigyelései során a szervezet egyes részeinek mibenlétét és rendeltetését megállapította. Ez adja magyarázatát az értelmező szöveg feltűnő egyszerűségének.

Könnyű kézzel szövődnek a szálak, melyek a szerzői jogosítványok oltalmára rendelt szabályokat hozzáerősítik az általános magánjog anyagához és — ahol annak helye volt — a rokon speciális jogterületek szövetéhez.

Az immateriális javak oltalmi területén leggyakoribb alkalmazásra kétségen kívül a szerzőijogi szabályok kerülnek. Különösen, mióta az oltalom tárgyai — irodalmi és művészeti alkotások — a magyar kultúrtermelés virulása és a nemzetközi viszonosság folytán nálunk is erősen megszaporodtak. Ma már komoly gazdasági értékek azok, amelyekről e kérdésekben szó van. Kiadói, nyilvános előadási, mechanikai, film- és rádiójogok esetleg jelentős pénzeket reprezentálnak. Az ú. n. „kis jogok" is nagy értéket jelentenek. A személyiségi jogok jelentősége egészen rendkívüli. Ehhezképest érthető a szerzői jogot elrendező szabályok iránti fokozott érdeklődés a joggal hivatásszerűen foglalkozók körében és azokon kívül egyaránt.

Azon nem lehet segíteni, hogy a jogszabályok tömörek, részben az életviszonyok szárnyaló fejlődése mellett hiányosak. Ezért azok, kiket mindenekelőtt érintenek, jórészt idegenül állanak a „codex" előtt. Nyelvét és szellemét nehezen értik. A szakjogász pedig csak huzamos elmélyedés és gyakorlati alkalmazás eszközeivel teremthet magának világosságot.

Ilyen adottságot mellett író, zeneszerző, és művész, az oltalom alatt álló művek értékesítői, mindenekfelett azonban a joganyaggal perenkívül és perben foglalkozó jogászközönség szempontjából nyomasztóan nélkülözött hiányt szüntetett meg dr. Alföldy Dezső könyve.

A törvénymagyarázat rendszerbeli helyességén és világosságán felül nagy érdeme a műnek a szétszórt bírói gyakorlat szinte maradék nélküli feldolgozása, az idegen jogszabályokra való utalás és a hazai szakirodalom felemlítése. A teljesség célját szolgálja a szerző avval, hogy a mű függeléke gyanánt felvette könyvébe a Kereskedelmi Törvénynek a kiadói ügyletről szóló rendelkezéseit, a szerzőijogi eljárásról szóló rendeletet, a szerzőijogi szakértő bizottság ügyrendjét tartalmazó rendeletet, a beiktatást tárgyazó rendeletet, a belügyminiszter két rendeletét, melyekkel az engedély nélküli nyilvános zeneelőadás közigazgatási ellenőrzését, illetőleg megakadályozását rendeli. Felvette továbbá az ú. n. trianoni békeszerződésnek szerzőijogi vonatkozású részét, az 1922. évi XIII. t.-c.-t, mely arról szól, hogy Magyarország belépett a berni nemzetközi unióba, az 1931. évi XXIV. t.-c.-t,

mely a berni egyezmény legújabb szövegét tartalmazza. Felvette a berni egyezmény római szövegéhez csatlakozott országok jegyzékét, az 1912. évi LXI. t.-c.-t, mely az Amerikai Egyesült Államokkal létesült egyezményt, végül az 1931. évi XXXI. t.-c.-t, mely a montevideói nemzetközi egyezményt tartalmazza.

El lehet mondani, hogy dr. Alföldy Dezső könyve a jelen időpontban mindazt a joganyagot tartalmazza, amely a Magyarországon felmerülő szerzőijogi kérdések elbírálása szempontjából peres, vagy perenkívüli ügyben egyáltalán figyelembe jöhet. Vagyis minden egyéb segédkönyvet feleslegessé tesz.

A szakjogásznak sem felesleges, de a könyv laikus forgatójának elengedhetetlen az a tökéletes tárgymutató, mely a könyv egész anyagában játszi könnyedséggel eligazít.

Élénk a reményem, hogy a könyv második kiadására mihamarább sor kerül. *Dr. Palágyi Róbert.*

Gaudemet Jenő: L'interprétation du Code Civil en France. (Basler Studien zur Rechtswissenschaft. Heft 8. 1935. 75 o.) A korán elhunyt tudós világos és mély tanulmánya a francia magánjogi tudomány fejlődésével foglalkozik a Code Civil életbelépésétől: 1804-től kezdve. Hiába keresnők a franciáknál az izzó német módszertani harcok, tudományos forradalmak tükörképét. Állandó, folytonos fejlődést látunk, amelynek kezdőpontja tudatos szövegmagyarázat. A mottó: minden, ami magánjog, bent van a kódexben; minden jogi megoldást valamilyen törvényszövegből kell levezetni. Ebből a merev módszertani álláspontból nőtt ki szinte észrevétlenül a mai tudományos iskola a negyedik periódusban.

Az első periódus 1804-től 1838-ig tart. Ez a betűkommentátorok kora. A kodexet önmagából magyarázzák, mintha az nem történeti fejlődés eredménye lett volna. A társadalmi környezet, melynek a törvény szól, szóba sem kerül. Minden jogot a törvényszövegben keres a jogtudós. Valóra vált Robespierre óhaja: „A joggyakorlat szót ki kell törölni nyelvünkből." A bíró csak száj, amely a törvény szavát kimondja, élettelen lény, ki a törvény erejét és szigorát nem változtathatja. Ez a montesquieui szemlélet okozta azt a módszertani reakciót, amely a Code Civil életbelépését követte és légüres tudományosságot váltott ki. Napoleon minden egyéni szóban, kritikai megjegyzésben veszélyt és anarchiát látott. Mikor Maleville kommentárjának vérszegény első kötete megjelent, a császár állítólag ezt kiáltotta: „Mon Code est perdu!" Nincs is kezdetben tudományos francia magánjogi irodalom — csak Németországban, ahol Müller, Spengenberg és Zachariae a német pandektisták tudományos felkészültségével foglalják rendszerbe a Code Civil-t.

Merlin, Toullier, Proudhon és a gyakorlati érzékű Duranton ennek a korszaknak elismert vezérei. Proudhon nyiltan megmondja, hogy a kodexet teljesen új testként a történeti előzményekre tekintet nél-